

KATECHIZM.

Podręcznik do nauki Religii Prawosławnej,

WARSZAWA.
Drukarnia Synodalna.
1938.

WIADOMOŚCI OGÓLNE.

Pojęcie o Biblii.

Wszystkie księgi święte zebrane są w jednej ogólnej księdze pod nazwą „**Biblia**”, co znaczy po polsku „**Księgi**”. Wszystkie te księgi są napisane przez Świętych Mężów, powstały nie wprost z umysłu ludzkiego, lecz z natchnienia Ducha Świętego; przeto księgi te noszą nazwę „**Pisma Świętego**”, a także „**Bogonatchnionych**”.

Księgi święte, z których się składa Biblia, napisane są w różnych okresach czasu: pierwszy zaczął je pisać Mojżesz, prawodawca izraelski, na tysiąc pięćset lat przed Jezusem Chrystusem; ostatni napisali swe księgi Apostołowie Chrystusowi. Wobec tego wszystkie księgi, czyli Biblia lub Pismo Święte, według czasu ich napisania, dzielą się na dwie części: **Stary Testament** i **Nowy Testament**. Stary Testament stanowią księgi, które były napisane przed Narodzeniem Chrystusa; Nowy Testament stanowią księgi, napisane wkrótce po śmierci i zmartwychwstaniu Jezusa Chrystusa.

Treść niektórych Ksiąg Świętych.

Księgi Starego Testamentu.

Pierwsza księga napisana została przez Mojżesza i zawiera Historię Świętą od stworzenia świata i pierwszych ludzi aż do czasu narodzenia samego Mojżesza; przeto księga ta nosi nazwę księgi „**Rodzaju**” („**Bytija**”); w tej samej księdze znajdują się pierwsze przykazania Boskie, dane ludziom. Druga księga zawiera dalszy ciąg historii świętej od urodzenia Mojżesza, jego powołanie, plagi na Egipcjan, wyjście Izraelitów z Egiptu, prawa, które Bóg nadał na górze Synaj; nazywa się ona księgą „**Wyjścia**” („**Ischod**”). W trzeciej księdze „**Kapłańskiej**” („**Lewit**”) znajduje się rozkaz Boży o zbudowaniu Przybytku, oraz prawodawstwo o ofiarach. Ostatnie dwie księgi Mojżeszowe zawierają historie wędrówek Izraelitów oraz

niektóre nowe prawa, dane przez Boga. Ze względu na swą treść wszystkie księgi Mojżeszowe nazywają się często „Zakonnem Mojżesza”. Po Mojżeszu dalszy ciąg historii świętej spisał Jozue (o przejściu przez Jordan, o podboju Ziemi Chanaanńskiej); jest to księga „Jozuego” („Iisusa Nawina”). Księga „Sędziów” („Sudiej”) zawiera historię sędziów, naprz.: Gedeona, Samsona i innych. Księgi „Królewskie” („Carstw”) zawierają na początku historię proroka Samuela, potem — pomazania przez niego na królestwo Saula i Dawida, a dalej także historię innych królów. Są jeszcze księgi: „Hijoba”, w której opowiada się o jego nieszczęściach, a zarazem i o wielkiej cierpliwości, którą okazał Hijob podczas doznanych nieszczęść; „Psałterz” króla Dawida; króla Salomona kilka ksiąg, w których zapisał on wiele mądrych przypowieści i pouczeń. „Psałterz” lub księga psalmów lepiej, niż inne księgi, naucza nas, jak należy się modlić do Boga i wielbić Go; niezależnie od tego znajduje się w nim proroctwo o Chrystusie Panu i Jego mękach.

Wreszcie pisało swe księgi i wielu innych proroków, naprz.: Izajasz, Daniel. Prorok Izajasz nie tylko oskarżał w swej księdze naród izraelski, lecz wiele przepowiadał, w szczególności o przyjściu na świat Jezusa Chrystusa: że narodzi się On z Panny, będzie nauczał lud, uzdrawiał chorych, oraz, że jako baranek niewinny złożony będzie w ofierze Bogu za ludzi. Prorok Daniel przepowiedział o przyjściu Chrystusa po 70-ciu siedmioletniach. I niektórzy prorocy: Micheasz, Malachiasz także przepowiadali o Chrystusie.

A zatem, według swej treści, niektóre księgi Starego Testamentu są prawodawcze, inne historyczne, trzecie nauczycielskie, czwarte proroctwa.

Księgi Nowego Testamentu.

Pierwszą księgą jest **Ewangelia**, po polsku „Dobra Wieść” Chrystusowa; została ona napisana wkrótce po Wniebowstąpieniu Pańskim. 1-szą Ewangelię napisał **Apostoł Mateusz**; 2-gą uczeń Pański z liczby 70-ciu — **Marek**; 3-cią towarzysz podróży Ap. Pawła — **Lukasz**; 4-tą — **Apostoł i ulubiony uczeń Chrystusowy Jan**. Wszystkie Ewangelie zawierają historię życia, cudów i męk Jezusa Chrystusa, oraz Jego przykazania i naukę.

Późniejsze święte wydarzenia, mianowicie: Wniebowstąpienie Pańskie, Zesłanie Ducha Świętego na Apostołów, ich nauczanie i cuda, w szczególności nauczanie i podróże świętych Apostołów Piotra i Pawła, są opisane w księdze: „**Dzieje Apostolskie**” („Diejanija Swiatych Apostołów”).

Niektórzy Apostołowie wiele wyjaśnili w nauce Chrystusa o wierze i życiu chrześcijańskim; jest to przez nich zapisane

w księgach „Listy” („Posłanija”); są to pisma religijne do różnych osób; w szczególności, dużo listów (ściśle 14) napisał Święty Apostoł Paweł.

Nareszcie jest jeszcze jedna księga „Objawienie Św. Jana Teologa”, po grecku „Apokalipsis”; zawiera ona przepowiednie o przyszłych losach wiary chrześcijańskiej na ziemi w czasie powtórnego przyjścia Chrystusa.

A zatem, w Nowym Testamencie, podobnie jak i w Starym, są księgi: **prawodawcze, historyczne, nauczycielskie i prorocze.**

Zasadnicza nauka wszystkich Ksiąg Świętych, i od kogo takowa pochodzi.

Razem wzięte wszystkie księgi święte zawierają naukę: 1) o Bogu, Jego Istocie i o właściwościach Boskich, 2) następnie uczą one, jak i o czym ludzie powinni modlić się do Boga; 3) nareszcie, jakie życie powinni prowadzić, by dogadzać Bogu. W księgach świętych znajduje się też nauka o aniołach i o przyszłym, po śmierci, życiu człowieka.

Wszelkie przedmioty widzialne ludzie mogą poznawać swym umysłem, albowiem przedmioty te mogą obserwować, widząc, jakich one są rozmiarów, z czego się składają i jak istnieją. Ale Boga, aniołów, życia przyszłego, ludzie za życia widzieć nie mogą, nawet gdyby sobie tego życzyli. Prawdziwą wiedzę o Bogu oraz o innych niewidzialnych rzeczach odkrył ludziom Sam Pan Bóg, nauka o tym jest główną treścią wszystkich ksiąg świętych. Ta nauka daje o Nim najwznioślejsze i najczystsze pojęcie; swoim rozumem człowiek nie byłby w stanie osiągnąć takowej nauki.

Następnie, w starożytnych księgach świętych znajdują się przepowiednie, które spełniły się po upływie wielu stuleci.

Są, nareszcie, w świętych księgach opowiadania o takich wydarzeniach, które nazywają się cudami. Jest rzeczą oczywistą dla każdego, że dar przepowiadania przyszłości i dokonywania cudów ludzie mogli otrzymać tylko od Boga; wobec tego i cała nauka tych ludzi była od Boga

Jakim sposobem Bóg udzielił Swej nauki, i jak ludzie takową zachowali.

Bóg objawił ludziom Swą naukę nie za jednym razem, lecz stopniowo, i nie wszystkim, a wybierał w tym celu poszczególne osoby, których uznawał godnymi. Na początku

Bóg objawił ją Adamowi, kiedy ukazał się mu w raju; potem Bóg zjawił się Noemu, Abrahamowi i innym świętobliwym mężom; przez Mojżesza Bóg dał Swe prawa, przez proroków ogłaszał Swą wolę; lecz najwięcej i najwyraźniej nauka Boska jest nam objawiona przez Jezusa Chrystusa, Syna Bożego. Wszyscy ci zwiastuni Boscy głosili innym ludziom naukę Boską początkowo tylko ustnie. Nauka zachowywała się w pamięci ludzkiej i pamięciowo była przekazywana od pokolenia pokoleniu, od rodziców dzieciom. Nauka Boska, która się tym sposobem zachowała, nazywa się Tradycją Świętą. Mojżesz spisał naukę, która zachowała się od pierwszych ludzi aż do niego, w swej pierwszej księdze („Rodzaju”), w następnych zaś swych księgach Mojżesz spisał naukę, otrzymaną przez niego oraz przykazania. Po Mojżeszu naukę Boską zapisywali inni świętobliwi prorocy, i nareszcie, Apostołowie. Zapisana Nauka Boska nazywa się **Pismem Świętym** (2 Tes. 2, 15).

Rzecz naturalna, że nie można było wszystkiego zapisać w księgach, szczególnie zaś o obrzędach zewnętrznych i zwyczajach. Wszystkie zwyczaje zachowują się u wiernych dzięki Tradycji. Na przykład, za życia Apostołów i przez dłuższy czas po Apostołach nie były zapisane: porządek liturgii i modlitwa na poświęcenie Świętych Darów; wobec tego następcy Apostołów wykonywali je właśnie według Tradycji, według wzoru, jaki był im pozostawiony przez Apostołów. ☒

A więc Tradycja Święta jest niezapisanym **Słowem Bożym**. Tradycja Święta jest bardziej starożytna niż Pismo Święte. Bez Tradycji Świętej nie posiadalibyśmy, nie znalazłobyśmy ksiąg Pisma Świętego; Święta Tradycja potwierdza, dopełnia i objaśnia Pismo Święte. Wynika stąd, że chrześcijanin obowiązany jest studiować i czcić **Pismo Święte**, zarówno jak i **Tradycję Świętą**.

Protestanci - luteranie, kalwiniści oraz szundyści i inni sekciarze, uznają jedynie Pismo Święte, odrzucając Tradycję świętą. Wobec tego grzeszą oni przeciwko Pismu Świętemu, które uznaje Tradycję Świętą, i znają tylko połowę Słowa Bożego, a nie całość.

W jakim celu niezbędna jest ludziom znajomość Boskiej nauki. Pojęcie o Katechizmie i jego podział.

Pan nasz Jezus Chrystus rzekł: Cóż pomoże człowiekowi, choćby wszystek świat pozyskał, a duszy swej szkodził? Albo co na zamianę da człowiek za duszę swą? (Кѧа во польза человекѣ, ꙗще мѧръ весь прѧвераетъ, а душа же свою ѡтцетѧтъ; или что дастъ человекѣкъ ѡзмѧнъ за душу свою; Mat. 16, 26).

A więc dusza człowieka i jej zbawienie powinny być mu droższymi od wszystkiego innego. Otóż, aby dogodzić Bogu i zasłużyć na zbawienie, człowiekowi właśnie niezbędna jest wiara w prawdziwego Boga, niezbędnym jest nauczyć się, jak i o co należy modlić się do Niego, nareszcie należy wiedzieć, jak trzeba żyć samemu i postępować z innymi ludźmi według przykazań Boskich. Krócej: aby dostąpić zbawienia, człowiek potrzebuje: prawdziwej wiary, odpowiedniej do wiary modlitwy i życia cnotliwego. Tego wszystkiego naucza nas Nauka Boska, objawiona w Pismie Świętym i Tradycji Świętej.

Ale tylko nieliczni ludzie mają możliwość wyczerpującego studiowania Pisma Świętego i Tradycji Świętej. Jednak każdy człowiek powinien być obeznany z nauką Boską, chociażby w skróconym zarysie. Ponieważ w starożytności nauczanie z ksiązek prawie nie istniało, więc ludzie zapoznawali się z wiarą Chrystusową przeważnie ustnie. Nauczaniem zajmowali się kapłani i inni uświadomieni ludzie. Istniały całe szkoły, w których zapoznawano się z wiarą Chrystusową; takie szkoły nazywały „Katechizatorskimi”, t. j. szkołami „nauczającymi”, samo zaś ustne nauczanie wierze Chrystusowej w krótkim zarysie nazywa się „Katechizmem”, jest to słowo greckie i znaczy: „ustne nauczanie”.

Pierwsza część Katechizmu zawiera naukę wiary w prawdziwego Boga, druga — naucza należycie modlić się do Niego i pokładać w Nim nadzieję, a trzecia — naucza żyć według przykazań Boskich, czyli miłować Boga i bliźnich.
